

Datum van
inontvangstneming

:

14/06/2021

Zaak C-264/21**Verzoek om een prejudiciële beslissing****Datum van indiening:**

22 april 2021

Verwijzende rechter:

Korkein oikeus (Finland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

22 april 2021

Verzoekende partij:

Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia

Verwerende partij:

Koninklijke Philips N.V.

K O R K E I N O I K E U S**B E S L I S S I N G****Datum van de beslissing** [OMISSIS]

22 april 2021 [OMISSIS]

VERZOEKENDE PARTIJ Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia

VERWERENDE PARTIJ Koninklijke Philips N.V.

VOORWERP Productaansprakelijkheid

CASSATIEBEROEP BIJ DE KORKEIN OIKEUS (hoogste rechter in burgerlijke en strafzaken, Finland)

Voorwerp van geding

- 1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 3 van richtlijn 85/374/EEG van de Raad van 25 juli 1985 betreffende de onderlinge aanpassing van de wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen der lidstaten inzake de aansprakelijkheid voor producten met gebreken, zoals gewijzigd bij richtlijn 1999/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 10 mei 1999

(hierna: „richtlijn 85/374”). Volgens dit artikel wordt onder „producent” niet alleen de werkelijke fabrikant van het product verstaan, maar ook eenieder die zich als producent presenteert door zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken op het product aan te brengen. Het gaat met name om de vraag of een onderneming die heeft toegestaan dat haar handelsmerk (hierna ook: „merk”) op het product wordt aangebracht en die bovendien alle aandelen bezit in de vennootschap die het product vervaardigt en op de markt brengt, als producent moet worden beschouwd.

Feiten

- 2 Keskinäinen Vakuutusyhtiö Fennia (hierna: „verzekeringsmaatschappij”) heeft aan een consument op grond van de opstalverzekering een schadevergoeding van 58 879,10 EUR uitgekeerd wegens brandschade. De dag vóór de brand had de consument bij een handelaar een nieuwe espressomachine van het merk Philips Saeco Xsmall HD8743/11 gekocht. Volgens het door de brandweer opgestelde onderzoeksrapport was het deze espressomachine die de brand heeft veroorzaakt.
- 3 De espressomachine is in Roemenië geproduceerd door de Italiaanse vennootschap Saeco International Group S.p.A. (hierna: „Saeco International”), een Nederlandse dochteronderneming van Koninklijke Philips NV (hierna: „KPNV”). Op de espressomachine en de verpakking waren de tekens „Philips” en „Saeco” aangebracht, die allebei als merken van KPNV zijn geregistreerd. De Finse dochteronderneming van KPNV, Philips Oy, verkoopt huishoudelijke apparaten voorzien van het merk Philips, waaronder de litigieuze espressomachine. De espressomachine was voorzien van een CE-markering met het merk „Saeco”, een Italiaans adres en de vermelding „Made in Romania”.

Procedure tot schadevergoeding

- 4 De verzekeringsmaatschappij heeft KPNV voor de käräjäoikeus (rechtbank van eerste aanleg, Finland) gedaagd teneinde vergoeding van de door het product veroorzaakte schade te verkrijgen. Zij heeft de consument op grond van de opstalverzekering een vergoeding voor de door de brand veroorzaakte schade uitgekeerd, zodat diens recht op vergoeding van de door het product veroorzaakte schade is overgegaan op de verzekeringsmaatschappij. De verzekeringsmaatschappij achtte KPNV aansprakelijk voor deze schade, aangezien KPNV alle aandelen in Saeco International bezat en de merken van KPNV op de espressomachine waren aangebracht. Voorts zet verzoekster uiteen dat de espressomachine zowel via de Finse website van KPNV als via de website van haar dochteronderneming, Philips Oy, werd verkocht.
- 5 KPNV heeft de vordering betwist en stelt dat zij niet de producent van de espressomachine is.
- 6 De käräjäoikeus heeft vastgesteld dat de espressomachine via de website van Philips Oy (www.philips.fi) werd verkocht, dat op de Finse website van KPNV

(www.philips.com) werd vermeld dat voor in Finland gekochte producten een internationale garantie van Philips geldt, dat KPNV in Finland espressomachines heeft verkocht waarop haar merk was aangebracht, en dat zij aansprakelijk is voor de schade die door een gebrek in dit product is veroorzaakt. Aangezien de käräjaoikeus van oordeel was dat het product gebreken vertoonde en dat er een causaal verband bestond tussen de gebreken en de schade, heeft hij de vordering toegewezen.

- 7 KPNV stelde hoger beroep in tegen het vonnis van de käräjaoikeus. De hovioikeus (rechter in tweede aanleg) was van oordeel dat niet was bewezen dat KPNV de espressomachine in Finland als eigen product had verkocht. De hovioikeus oordeelde dat KPNV niet aansprakelijk was voor de door het product veroorzaakte schade en verwierp het beroep.
- 8 De korkein oikeus heeft de verzekeringsmaatschappij toegestaan beroep in cassatie in te stellen met betrekking tot de vraag of KPNV op grond van de wet productaansprakelijkheid aansprakelijk is voor de schade die is veroorzaakt door een espressomachine die is voorzien van haar merk en door haar dochteronderneming is geproduceerd.

Toepasselijke voorschriften

- 9 In de vierde overweging van richtlijn 85/374 is te lezen dat de bescherming van de consument vereist dat alle deelnemers aan het productieproces aansprakelijk zijn, indien het eindproduct, een onderdeel of de door hen geleverde grondstof gebreken vertoont, en dat om dezelfde reden aansprakelijk moeten zijn diegenen die producten in de Gemeenschap invoeren, die zich als producent presenteren door hun naam, hun merk of een ander onderscheidingsteken aan te brengen of die een product leveren waarvan niet kan worden vastgesteld wie de producent is. In de vijfde overweging wordt verduidelijkt dat wanneer verscheidene personen aansprakelijk zijn voor dezelfde schade, de bescherming van de consument vereist dat de gelaedeerde zich op ongeacht wie van hen voor de volle omvang van de schade kan verhalen.
- 10 Artikel 1 van de richtlijn bepaalt dat de producent aansprakelijk is voor de schade, veroorzaakt door een gebrek in zijn product.
- 11 Volgens artikel 3, lid 1, [van richtlijn 85/374] wordt onder „producent” verstaan de fabrikant van een eindproduct, een grondstof of de fabrikant van een onderdeel, alsmede eenieder die zich als producent presenteert door zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken op het product aan te brengen.
- 12 De richtlijn 85/374 is bij de wet productaansprakelijkheid omgezet in Fins recht. Krachtens § 5, lid 1, punt 1, van de wet productaansprakelijkheid rust de wettelijke schadevergoedingsplicht in eerste instantie op degene die het product dat de schade heeft veroorzaakt heeft geproduceerd of geleverd. Ook is de persoon die het product dat de schade heeft veroorzaakt als zijn eigen product heeft

verkocht, op grond van § 5, lid 1, punt [4, van de wet productaansprakelijkheid] verplicht de schade te vergoeden indien het product voorzien is van zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken.

- 13 De formulering van § 5 van de wet productaansprakelijkheid, waarin de schadevergoedingsplicht is vastgelegd, wijkt af van artikel 3 van richtlijn 85/374. Richtlijn 85/374 streefde een volledige harmonisatie van de kring van aansprakelijke personen na. In de nationale wetgeving mag de personele werkingssfeer van artikel 3 niet worden beperkt, noch worden uitgebreid door aanvullende eisen. De wet productaansprakelijkheid moet daarom worden uitgelegd en toegepast met inachtneming van richtlijn 85/374 en de overeenkomstige rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie. De nationale rechter moet het nationale recht zoveel mogelijk uitleggen in het licht van de bewoordingen en het doel van deze richtlijn, teneinde het door de richtlijn nagestreefde resultaat te bereiken.

Noodzaak van een verzoek om een prejudiciële beslissing

- 14 Bij de korkein oikeus is een zaak aanhangig over productaansprakelijkheid, waarin voor het wijzen van een gemotiveerde beslissing een uitlegging van artikel 3, lid 1, van richtlijn 85/374 is vereist.
- 15 Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat de artikelen 1 en 3 van richtlijn 85/374, waarin het begrip „producent” wordt gedefinieerd, niet enkel de productaansprakelijkheid van de producent regelen, maar ook bepalen wie van de beroepsmatig handelende personen die hebben deelgenomen aan het productie- en verhandelingsproces, de door de richtlijn ingevoerde aansprakelijkheid zal moeten dragen. Ook de kring van aansprakelijke personen tegen wie de gelaedeerde in het kader van de aansprakelijkheidsregeling van de richtlijn een vordering kan instellen, is in de artikelen 1 en 3 daarvan uitputtend vastgelegd (arrest van 10 januari 2006, ██████████ C-402/03, EU:C:2006:6, punten 30, 32 en 33).
- 16 Volgens de korkein oikeus is onduidelijk hoe de bepaling in artikel 3, lid 1, van richtlijn 85/374 volgens welke onder „producent” wordt verstaan „eenieder die zich als producent presenteert door zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken op het product aan te brengen”, moet worden uitgelegd. De vraag is of naast het aanbrengen van het merk ook aan andere criteria moet worden voldaan om de merkhouders aan te kunnen merken als degene die zich presenteert als producent van het product. Indien aan dergelijke aanvullende criteria moet worden voldaan, moeten ook de inhoud en de beoordeling ervan worden uitgelegd. Het Hof heeft nog geen enkel arrest gewezen waarin de personele werkingssfeer van de productaansprakelijkheid op basis van het gebruik van het merk wordt verduidelijkt.

Context van de vragen

- 17 Uit artikel 3, lid 1, van richtlijn 85/374 kan niet worden afgeleid of degene die zich als producent in de zin van die bepaling presenteert, behalve dat hij zijn naam, merk of ander onderscheidingsteken op het product heeft aangebracht, ook nog aan andere criteria dient te voldoen. Uit de formulering in de vierde overweging [van richtlijn 85/374] („diegenen die zich als producent presenteren door hun naam, hun merk [...] aan te brengen”) zou kunnen worden afgeleid dat het gebruik van het merk op zich volstaat om de merkhouder als producent in de zin van dit artikel aan te merken.
- 18 Vanuit het oogpunt van de bescherming van de consument zou een dergelijke gemakkelijk verifieerbare grondslag voor aansprakelijkheid duidelijk zijn, en bovendien worden ondersteund door de algemene aspecten van het merkenrecht. Een merk heeft tot doel het voor de consument gemakkelijker te maken om bij het doen van een aankoop het product te kiezen dat voldoet aan zijn eisen wat betreft kwaliteit en eigenschappen. Het merk verwijst naar de herkomst van een product. Hoewel het merk geen rechtstreekse aanduiding van de werkelijke producent van het product is, verwijst het wel naar de onderneming die de vervaardiging van de van het merk voorziene producten controleert en aansprakelijk is voor de kwaliteit ervan. Bij het gebruik van het aan het merk verbonden exclusieve recht is het doorgaans ook toegestaan dat een andere persoon het product vervaardigt en het merk erop aanbrengt.
- 19 Uit niets in richtlijn 85/374 of in de rechtspraak van het Hof kan worden afgeleid welke andere aanknopingspunten, zoals marketingactiviteiten, in de zin van bovenstaande uiteenzettingen relevant zouden kunnen zijn om vast te kunnen stellen of de merkhouder zich als producent van een product heeft gepresenteerd. In plaats van aan actieve aanvullende handelingen, kan worden gedacht aan bepaalde factoren die aansprakelijkheid zouden uitsluiten. Dit zou het geval kunnen zijn indien op het product duidelijk is aangegeven dat het is vervaardigd door een andere onderneming dan de merkhouder. Bij de beoordeling zou in dat geval rekening kunnen worden gehouden met de indruk die het merk of een ander teken op het product, en andere productgerelateerde materialen die duiden op een band met de producent van het product, redelijkerwijs bij de gemiddelde consument kunnen wekken.
- 20 In de bij de korkein oikeus aanhangige zaak is het betreffende product vervaardigd door een dochteronderneming van een concern, die het product heeft voorzien van een door de moederonderneming geregistreerd merk dat de naam van het concern vermeldt. Vervolgens is het door een andere dochteronderneming van het concern verkocht.
- 21 In het kader van de uitlegging van artikel 11 van de richtlijn heeft het Hof geoordeeld dat wanneer een van de schakels van de distributieketen nauw met de producent verbonden is, bijvoorbeeld in het geval van een 100 %-dochter van de producent, moet worden nagegaan of deze band tot gevolg heeft dat deze eenheid

in werkelijkheid deel uitmaakt van het productieproces van het betrokken product. De beoordeling van een dergelijke nauwe band moet plaatsvinden los van de vraag of het al dan niet om onderscheiden rechtspersonen gaat. Daarentegen is het wel van belang of het om ondernemingen gaat die onderscheiden productieactiviteiten verrichten, dan wel om ondernemingen waarvan er een, de dochter, slechts optreedt als distributeur of deponhouder van het door de moederonderneming gefabriceerde product. Het is aan de nationale rechterlijke instanties om te bepalen of, gelet op de omstandigheden van de concrete zaak en de feiten van het aan hen voorgelegde geval, de banden tussen de producent en een andere eenheid dermate nauw zijn dat het begrip „producent” ook deze laatste eenheid omvat (arrest van 9 februari 2006, ██████████ C-127/04, EU:C:2006:93, punten 29 en 30).

- 22 De aangehaalde prejudiciële beslissing is gegeven in een bijzondere context, waarin, in plaats van substitutie van een partij in het geding, de mogelijkheid naar voren werd gebracht om de aansprakelijke partij te bepalen door vennootschappen die tot hetzelfde concern behoren gelijk te stellen. In het algemeen kan echter worden vastgesteld dat het voor de consument die schade heeft geleden vaak moeilijk is om het verband te leggen tussen de houder van het merk dat op het product is aangebracht en de eenheden van de productie- en distributieketen van het product.
- 23 De consument heeft het recht te kiezen tegen welke als producent beschouwde onderneming hij een schadevordering instelt. Met het oog op de handhaving van de productaansprakelijkheid heeft de consument er enerzijds belang bij dat de aansprakelijke partij gemakkelijk kan worden vastgesteld – op basis van een merk of andere van buitenaf herkenbare elementen –, en anderzijds dat hij een vordering kan instellen tegen een vennootschap binnen het concern die aansprakelijk kan worden gesteld. De gelijktijdige aansprakelijkheid van de merkhouder en de werkelijke producent van het product kan met name als gerechtvaardigd worden beschouwd wanneer de merkhouder en de producent van het product tot hetzelfde concern behoren en dit concern zich ten opzichte van de consument presenteert als één enkele marktdeelnemer.
- 24 In de onderhavige zaak is echter niet gesteld dat het gaat om een situatie waarin is getracht de organisatiestructuur te gebruiken om de aansprakelijkheid voor de schade te ontlopen of waarin geen vergoeding kan worden verkregen van de onderneming die het product heeft vervaardigd. Het argument voor een beperktere uitlegging van het begrip „producent” zou in een dergelijk geval kunnen zijn dat dit ertoe zou leiden dat de aansprakelijkheid dan wordt toegerekend aan de producerende onderneming, die het best in staat is om te voorkomen dat het product schade veroorzaakt.

Prejudiciële vragen

Na de partijen in de gelegenheid te hebben gesteld hun standpunt met betrekking tot de inhoud van het prejudiciële verzoek kenbaar te maken, heeft de korkein

oikeus de verdere behandeling van de zaak geschorst en het Hof van Justitie verzocht om een beslissing over de navolgende prejudiciële vragen:

1. Vereist het begrip „producent”, in de zin van artikel 3, lid 1, van richtlijn 85/374, dat een persoon die zijn naam, zijn merk of een ander onderscheidingsteken op het product heeft aangebracht dan wel heeft toegestaan dat dit wordt aangebracht, zich ook op een andere manier als producent van het product presenteert?

2. Ingeval de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, aan de hand van welke criteria moet dan worden vastgesteld of de persoon zich als producent van het product presenteert? Is het voor deze beoordeling van belang dat het product werd vervaardigd door een dochteronderneming van de merkhouder en door een andere dochteronderneming werd verkocht?

[OMISSIS]